

הכנסת הורידה פה אחד מסדר יומה הצעתנו למנוע העדרות של ח"כים

למחרת הגילוי בדבר יציאתו של ח"כ סמילנסקי (רפ"י) להשתלמות של שנה שלמה באמריקה, הגשנו הצעת-חוק כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד. היתה זאת הצעת-חוק קצרה ביותר, שבאה לתקן את חוק יסוד: הכנסת. הצענו להוסיף לאותו חוק את הפסקה הבאה:

"חברי-כנסת שנעדר משיבות מליאת הכנסת חודש רצוף, או שנעדר מחמש-עשרה ישיבות של מליאת הכנסת במשך כנס אחד של הכנסת, רואים אותו כאילו התפטר מכהונתו ככנסת, והתפטרותו נכנסת לתוקפה, מלבד אם נעדר כגלל מהלה או כגלל שרות כזה", או אם קיבל מוועדת-הכנסת רשות להעדר מאותן ישיבות של מליאת הכנסת כגלל תפקיד ציבורי מיוחד, שעליו למלא."

נימקנו את הצעת-החוק כלהלן:

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבועיים הודיע שרה-המשפטים, מעל במה זו, כי יש בדעתו להציע לנו הצעת-חוק להגנה על כבוד הכנסת. אין זה תפקידה של הממשלה. אם רוצה הממשלה לתרום תרומה משלה להאדרת כבוד הכנסת, תדאגנא ששריה, וכיחוד אותם שרים שנשארו חברי-כנסת, ירכו לכבוד את מליאת הכנסת בנוכחותם.

המליאה אינה נמלאת

דמותה של הכנסת, מעשיה של הכנסת, מונחים על כפות-המאזניים של הציבור. מאז הכנסת הראשונה, לא היתה כנסת שעוררה בציבור עניין וביקורת, כמו כנסת זו. אולי זה משום שבחירות האחרונות הוכנסה לכנסת שורה של אישים צעירים. אולי זה משום שנוכח בה, בפעם הראשונה, כוח פוליטי חדש. ואולי זה חלק מן האחירה הכללית

אבנרי *

הנחונה במצור, מדינה העומדת בפני עשרות בעיות יסוד גור- ליות לקיומנו, המצפות לפתרונן. כנסת שאינה מכשיר בידי הורוץ המבצעת של השלטון, אלא כנסת עצמאית, הוגה מחשבה, מכובדת, שבה יש הידברות אמיתית ורצופה בין נבחריה-העם, ללא סייגים מפלגתיים. כנסת שמרבית חבריה נוכחים בעת דיוניה, כשהם שקועים — לא בקריאות עתונים וככתובות מכתבים — אלא בהקשבה איש לדברי רעהו, מי תוך נכונות להתמודד עם דעות, לשכנע ולהשיג תכנוע.

נסיעתו של יזהר סמילנסקי

ישנה סיעה אחת בכנסת, שהיא ערה במיוחד לביקורת זו. סיעת רפ"י היא הסועת שיש להחלל תמורה מהפכנית בשיטת הבחירות, אפילו תוך שפיכת ילד הדמוקרטיה עם מיהאמבט של נוהלי הכנסת. כל זה כדי ליצור קשר ישיר בין הבוחר והנבחר, להכניס לכנסת אישים עצמאיים, חודרי-אחריות, משרתים נאמנים של העם.

מה רב הצער, על כך, שדווקא נבחר של סיעה זו — ולא סתם נבחר, אלא אחד מבחירי נבחריה, השני ברשימה, הראשון אחרי מנהיג הדור — נקט באותה שיטה, אשר הכריחה אותנו להגיש הצעת-חוק זו. שאיפתו להיות נבחר עצמאי הביאה אותו עד כדי היות עצמאי מדינו הכנסת. הקשר הישיר בינו לבין בוחריו הפך קשר טראנס-אטלנטי.

אותו חבר-כנסת, החרד כליכך לנוף הארץ, מעדיף מזה שנה את נוף ארצות-הברית. מבלי

המשפחה הגדולה

להתפטר מתפקידו, מבלי להודיע על כך לבוחריו, ארו את מזוודתיו ונסע לשנה (ולנו אומרים, שלתקופה ארוכה עוד יותר) ללימודים פרטיים.

ואילו סיעתו, זו הדוגלת בחברי-כנסת עצמאיים הקשורים אישית בבחוריהם, אישרה נסיעה זו. כפי שהיא הודיעה במאוחר, גם כשהוא כבר הודיע שהחלטתו "נחושה" להתפטר.

התפטרות זמנית של ח"כים

כבוד היושבי-ראש, לא עניינו של חברי-כנסת מסויים נדון כאן. כאן נדון עקרון. העקרון שלפי המצב החוקי הקיים יכול חברי-כנסת להיעלם מנוף הכנסת, למחרת מתן הצהרתו, עד לתום כהונת הכנסת, תוך קבלת מלוא משכורתו, והשארת חלל ריק בבית זה.

את המצב הזה, באה הצעת-החוק שלנו לתקן, ואף מי שאינו דוגל בקוורום, ומי שמצדיק העדרויות הכופות, חייב — לדעתנו — לתת יד לתיקון זה.

הצעתנו היא כי חברי-כנסת ייחשב כמתפטר אם נעדר, ללא סיבה ציבורית סבירה, ממליאת הכנסת במשך חודש ימים, או מי-15 ישיבות במשך כנס אחד.

ברצוני להבהיר כבר בשלב זה כי לא נעמוד — בבחינת ייהרג ובל יעבור — על שום פרט מסויים בחוק זה. אותנו מעניין העקרון. אם תועבר ההצעה לדעתה, לא ניתנגד אם יתקבע כמסכימים תקופת-העדרות של שלושה חודשים במקום חודש, או העדרות מי-20 ישיבות במקום 15.

נהיה מוכנים גם לשקול, ואף להציע בעצמנו, פתרונות מהפכניים עוד יותר. למשל: האם אין מקום לאפשר התפטרות זמנית של חברי-כנסת, והיינו התפטרות המוגבלת מראש בזמן, כך שבתום הזמן יחזור חברי-הכנסת לתפקידו, ויפרוש זה שבא זמנית במקומו? נוהג זה קיים באחד הפרלמנטים הסקנדינביים, בנורבגיה, והביא שם לנוכחות של כמעט (המשך בעמוד 26)

של ביקורת ובדקדקת, הפושטת במדינה לקראת תום העשור השני. מכלל היתרונות המעוררות בציבור ביקורת, מורת-רוח ואף רוגז גובר, אין בולטת יותר מתופעת ההעדרות מדינו המליאה.

דיברנו עם קבוצות רבות של תלמידים ונוער, שביקרו בבית זה, ובראש תלונותיהם היתה זו: שהמליאה אינה מלאה. עשרות מכתבים למערכות-העתונים ותגובות אחרות מובילות באותו כיוון.

כבוד היושבי-ראש, לפני שנה הצענו הצעת-חוק פרטית להנהגת מניין חוקי (קחרום) במליאה. לא הפרונו בהצעתנו. הסתפקנו ב- קחרום של 30 חברי-כנסת לניהול ישיבה, ושל 40 חברי-כנסת לקיום הצבעה.

אולם הכנסת הורידה הצעה זו מסדר-יומה פה-אחד, נגד קולנו הי בודד.

נשמעו טיעונים רבים להצדקת ההעדרות הסיטנית. יש טענות רבות של ויכוחים על גור להבין את העדרו של רבע מחברי הבית, אולי אפילו של שליש.

אולם במשך שנה שלמה של ישיבות בבית זה, אחרי עשרות רבות של ויכוחים על גור שא זה, לא שמעתי אף טענה סבירה אחת המצדיקה את העדרם של שני-שלישים, של שלושה-רבעים, ולעתים קרובות של ארבע-חמש-שית של חברי-הבית, כמו ברגע זה. אתמול, בעת דיון על מלחמה ושלום, היו רמעים שמיספר הנוכחים ירד לשלושה-עשר. לציבור לא איכפת מה נעשה בפרלמנטים אחרים. לציבור הישראלי איכפת מה קורה בכנסת שלו. לנגד עינינו עומדת כנסת של מדינה חדשה.

ח"כ סמילנסקי (מתנגב החוצה)

* באותו רגע נכחו 19 חברי-כנסת.

לאחר מכן, בהביטו לעברנו, התחכח עם תוכנית "קו מגן דויד". הוא אמר כי הרעיון אמנם קסם לו, אבל המומחים שלו שוללים את יעילותו. הייתי יכול לומר לו כי אותם מומחים הכריזו בפה מלא כי הם מתנגדים לתוכנית זו בעיקר מטעמים פסיכולוגיים — ולאו דחקא צבאיים.

הכנסת מצביעה נגד ריבונות המדינה

ל בסוף הגיע תור ההצבעות. הצענו החלטה מפורטת, כלהלן:

- (1) הכנסת מאוחדת בדעתה שיש לשמור על ריבונות המדינה.
- (2) הכנסת מביעה את תמיכתה במדיניות המאופקת של הממשלה עד כה, וקוראת לה להמשיך בקו זה.
- (3) הכנסת קוראת לממשלה לצייד את משלחת ישראל בוועדת שביתת-הנשק הישראלית-סורית בהוראות שביטחון את השמירה על ריבונות ישראל בכל שטחי המדינה, ושיאפשרו לחקלאים שוחריי-שלום מעבר לגבול לעבד את אדמותיהם בשטח ישראל, תוך הכרה בריבונות ישראל.
- (4) הכנסת קוראת לממשלה להגביר באופן קיצוני את ביצור הגבול הצפוני, לשם חסימתו היעילה בפני חוליות של חבלה וטרור.

ואז קרה דבר מוזר. הכנסת כולה (חוץ מהקומוניסטים) הצביעה, מקיר אל קיר, נגד ההחלטה — גם נגד הסעיף הקורא לשמירה על ריבונות המדינה.

אילו ראה זר כיצד חברי כל מפלגות הקואליציה מריים את ידיהם כדי להצביע נגד החלטה המביעה תמיכה בממשלה שלהם, היה חושב שהוא יצא מדעתו. אבל אהנונו כבר רגילים לכך.

אורי אבנרי

ואילו התרגזותה החסודה על שמישהו יכול לחשוד בה שהיא מוכנה להילחם למען אינטרסים זרים — תמוהה קצת בפי מי שהיתה שרת-החוק בימי הקנוניה עם הצרפתים והבריטים ערב מיבצע-סיני.

אחר-כך התחכחה גולדה עם גח"ל ורפ"י, והוכיחה בהצלחה רבה שאין כל הבדל בין עמדותיהן ועמדות הממשלה. לאחר מכן התחכחה קצת עם מפ"ם:

גולדה מאיר: אני רוצה לומר בכל הידידות לחברי-הכנסת חזן: מה הממשלה צריכה לעשות עוד כדי שלא יישאר בלבך ספק שהיא רוצה בשלום? אין לך ספק כזה.

אורי אבנרי: השאלה היא מה היא עושה לשם כך. מה עשית את לשם כך, במשך עשר שנות כהונתך כשרת-החוק?

בניגוד לסינגונה שופע-השינאה של גולדה מאיר, התייחס ראש-הממשלה אל דברינו בנימה מתונה. אבל לגבי הווכח עצמו לא היה הבדל. היה ברור כי גם הוא לא קלט את הצעותינו המעשיות. לדידו, כמו לדידי גולדה, אהנונו שייכים לעולם אחר, ומדברים בשפה אחרת.

לוי אשכול: ... לחברי-הכנסת אורי אבנרי רצוני לומר: האם יש ספק בכל הנוגע לתפקידה של סוריה, פרט לעניין של עיבוד החלקות?

כולנו הסכמנו — וגם ועדת-החוקי-הבטחון ידעה זאת, אבל אינני רוצה להלשין עליה, כי אסור לספר סודות מהחדר — שאין טעם לומר כי איננו רוצים לשבת פנים אל פנים על עניין מסויים ומוסכם. רוצים לברר את העניין הזה.

יש עתונים הכותבים שהעניין אבוד. אני אומר שאין צורך לתלות בכך תקוות מופרזות, אבל אין גם מקום לייאוש חרוץ ונחרץ.

אורי אבנרי: השאלה היא: מה מתכוננים להציע בעניין זה?

לוי אשכול: לשני הצדדים יש מה להציע. האם אני צריך לומר מה אני מתכוון להציע לך אולי מותר לדבר, אבל אני צריך לנהל משא-ומתן, לא עם גדול היידיים. אני צריך לומר כאן מה אני עומד לומר שם?

אורי אבנרי: לא לא ביקשנו זאת.